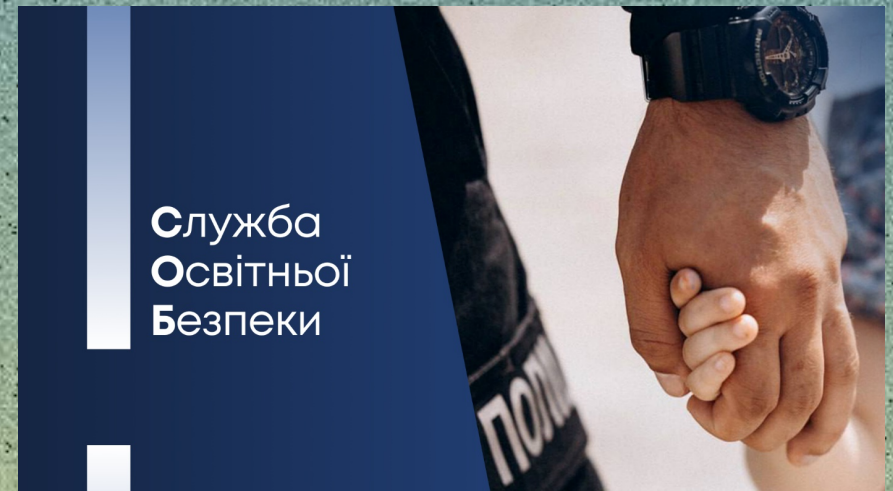

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
СЛУЖБА ОСВІТНЬОЇ БЕЗПЕКИ

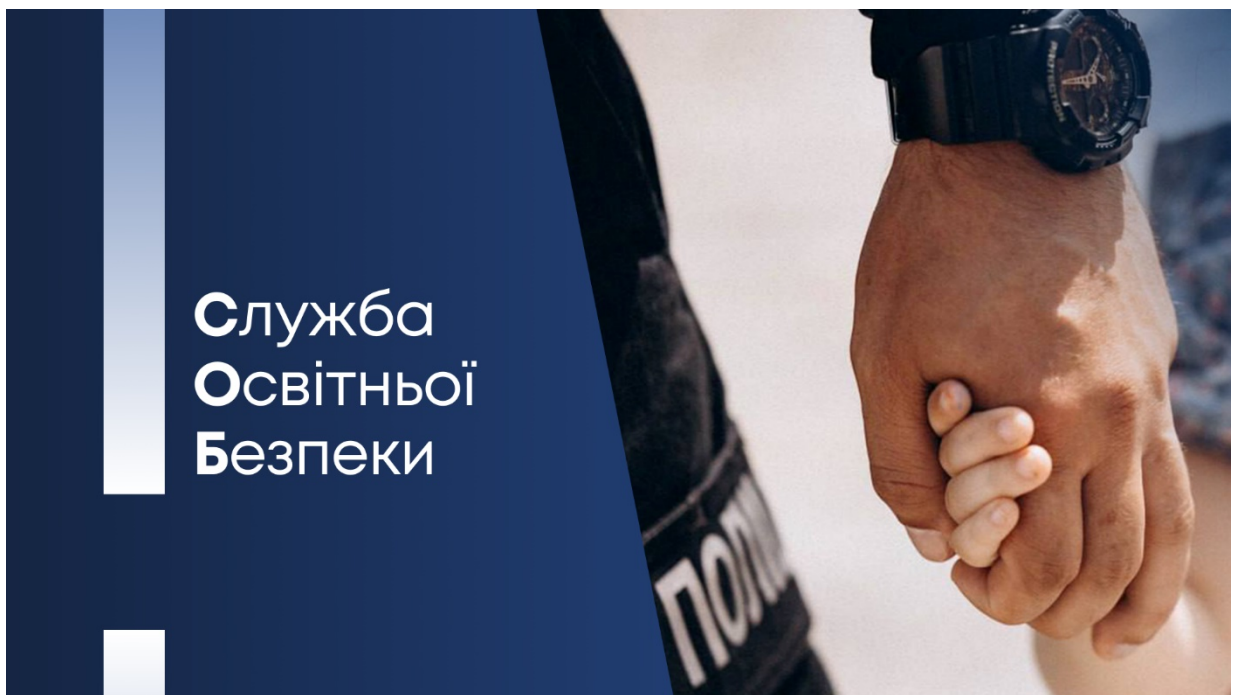

Одеса – 2025

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

СЛУЖБА ОСВІТНЬОЇ БЕЗПЕКИ

Одеса – 2025

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**для практичної діяльності офіцерів
Служби освітньої безпеки**

м. Одеса

2025

Авторський колектив:

Крижановська Олена Володимирівна – завідувач кафедри адміністративного права і процесу Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Шерстюк Ганна Миколаївна - доцент кафедри адміністративного права і процесу Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Рецензенти:

Мердова Ольга – завідувачка кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції

Петелько Ангеліна Анатоліївна - начальник відділу організації служби освітньої безпеки Головного управління Національної поліції в Одеській області, лейтенант поліції

Ці методичні рекомендації призначені для працівників поліцейських підрозділів «Служба освітньої безпеки», адміністрацій закладів освіти, педагогічних працівників, соціальних педагогів, психологів, а також представників органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів, залучених до створення безпечного освітнього середовища. У методичних рекомендаціях розкриті особливості підходів для організації роботи з попередження та виявлення ризиків у дитячому середовищі, пов'язаних із булінгом, мобінгом, вживанням психоактивних речовин, вчиненням адміністративних та кримінальних правопорушень; практичні аспекти взаємодії поліцейських підрозділів з адміністрацією закладів освіти, батьками та органами влади, а також алгоритми реагування на різні кризові ситуації за участю дітей; також зазначені основні права та обов'язки учасників освітнього процесу, а також учасників профілактичних заходів та превентивних програм «Служби освітньої безпеки»; наведені приклади документального оформлення виявлених випадків правопорушень, булінгу чи інших негативних явищ у дитячому середовищі та зразки звітності для взаємодії з іншими підрозділами поліції.

У додатках до методичних рекомендацій надаються перелік нормативно-правових актів України з питань захисту прав дитини, протидії насильству та створення безпечного освітнього середовища; інформаційно-просвітницькі матеріали для проведення профілактичних занять з учнями різних вікових категорій; зразки форм документів, що можуть бути використані працівниками «Служби освітньої безпеки» під час реагування на інциденти та організації профілактичної роботи.

Методичні рекомендації спрямовані на підвищення ефективності діяльності підрозділів «Служби освітньої безпеки» та формування системного підходу до профілактики правопорушень серед дітей та підлітків, захисту їхніх прав і забезпечення безпечного освітнього середовища.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
Перелік термінів та скорочень, що використовуються у Методичних рекомендаціях.....	
I. Правові та організаційні основи діяльності поліцейських підрозділів «Служба освітньої безпеки», їх основні завдання та повноваження.	
II. Права та обов'язки дитини, її батьків, осіб, що її замінюють, закладів освіти.	
III. Адміністративна та кримінальна відповідальність дітей за вчинення правопорушень	
III.I. Булінг. Рекомендації щодо виявлення та припинення поліцейськими фактів жорстокого поводження з дітьми	
III.II. Мобінг в освітньому середовищі. Рекомендації щодо виявлення та припинення мобінгу	
III.III. Способи виявлення та запобігання домашнього насильства. Поняття «дитина постраждала», «дитина кривдник»	
III.IV. Роз'яснення щодо превентивних механізмів запобігання та протидії фактам вживання алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних речовин дітьми	
IV. Підготовка і проведення інтерактивних просвітницько-профілактичних занять для учнів різного віку. Залучення учнівської молоді до участі в просоціальних заходах. Національно-патріотичне виховання. Популяризація здорового способу життя	
V. Особливості взаємодії поліцейських підрозділів «Служба освітньої безпеки» з іншими підрозділами поліції, адміністрацією закладу освіти, закладами охорони здоров'я, органами державної влади та місцевого самоврядування, підрозділами ДСНС, НГУ, батьками здобувачів освіти,	
V.I. Алгоритм реагування поліцейських підрозділів «Служба освітньої безпеки» у випадку: звернення дитини з усною заявою; виявлення фактів нещасних випадків, вчинення правопорушень, скоєних дитиною/стосовно дитини, встановлення фактів булінгу, мобінгу	
V.II. Порядок дій поліцейських підрозділів «Служба освітньої безпеки» у разі нападу або ризику нападу на заклад освіти	
V.III. Алгоритм реагування поліцейських підрозділів «Служба освітньої безпеки» у випадку: надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості; виникнення пожежі, замінування, оголошення сигналу «Повітряна тривога», евакуації дітей до укриття; порядок дій у разі виявлення вибухонебезпечних предметів	
VI. Професійне спілкування в діяльності поліцейського підрозділу «Служба освітньої безпеки»	

VII. Паспорт безпеки закладів освіти. Рекомендації щодо його оформлення	
VIII. Кваліфікаційні вимоги до поліцейських офіцерів служби освітньої безпеки	
Додаток 1	
Додаток 2	
Додаток 3	

ВСТУП

Ризикована та протиправна поведінка неповнолітніх осіб є однією з ключових соціальних проблем, із якою стикаються всі країни світу. Практичний світовий досвід переконливо демонструє, що превентивні заходи є значно ефективнішими, ніж реагування на вже вчинені правопорушення або подолання їхніх наслідків. Так в сучасній освітній парадимі, зокрема у мовах воєнного стану, пріоритетного значення набуває формування безпечного освітнього середовища, що передбачає створення системи запобігання загрозам фізичній, психологічній та соціальній безпеці учасників освітнього процесу. Особливу роль у цьому відіграє новостворений інститут Служби освітньої безпеки, діяльність якої спрямована як раз на здійснення організаційно-профілактичної, консультативної та координаційної діяльності у закладах освіти.

Відповідно до положень чинного законодавства України заклади освіти зобов'язані забезпечувати комплекс заходів, спрямованих на попередження правопорушень серед неповнолітніх та зниження рівня ризикованої поведінки, що здійснюється у взаємодії з підрозділами Національної поліції України, зокрема ювенальної превенції та поліцейськими Служби освітньої безпеки; психологічними службами та соціальними педагогами, які здійснюють корекційно-виховну роботу; службами у справах дітей та органами місцевого самоврядування; громадськими організаціями та міжнародними проєктами, що реалізують програми з безпеки в освіті та захисту прав дитини.

Ключовими напрямками діяльності поліцейських Служби освітньої безпеки є проведення тематичних інтерактивних занять та тренінгів здобувачів середньої освіти, спрямованих на попередження булінгу, кіберзлочинів, вживання психоактивних речовин та інших форм ризикованої поведінки, формування культури безпечної поведінки серед дітей та підлітків; а також організація партнерської взаємодії між освітніми закладами, правоохоронними органами та соціальними службами для комплексного реагування на випадки порушення безпеки.

Реалізація таких заходів сприяє зниженню рівня соціальних ризиків та формуванню у дітей правосвідомої, відповідальної поведінки як у закладі освіти, так і в повсякденному житті. Крім того, ефективна діяльність служби освітньої безпеки дозволяє не лише оперативно реагувати на виявлені загрози, а й забезпечує системну профілактику ризикованої та протиправної поведінки, що відповідає сучасним підходам до забезпечення безпеки в освітньому середовищі.

Наші методичні матеріали стануть корисними для:

- працівників служби освітньої безпеки;
- педагогів, соціальних педагогів та психологів;
- представників ювенальної превенції та шкільних офіцерів поліції;
- громадських організацій, які беруть участь у профілактичній та просвітницькій роботі зі школярами та їх батьками.

Перелік термінів та скорочень, що використовуються у Методичних рекомендаціях

Адміністративна відповідальність – це вид юридичної відповідальності, який настає за вчинення адміністративних правопорушень (проступків), тобто протиправних, винних дій або бездіяльності, що посягають на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, встановлений порядок управління, але не мають високого ступеня суспільної небезпеки

Булінг (цькування) -це діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному

Дитина - це кожна людська істота до досягнення нею 18-річного віку, якщо за національним законодавством вона не набуває повноліття раніше (ст.1 Конвенції ООН про права дитин)

Дитина постраждала від домашнього насильства – це особа, яка є жертвою фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства або є свідком насильства в сім'ї.

Дитина кривдник – це неповнолітня особа, дії якої містять ознаки домашнього насильства щодо інших членів сім'ї.

Домашнє насильство – це дії чи бездіяльність фізичного, психологічного, сексуального або економічного характеру, що вчиняються в сім'ї або між родичами, а також між колишнім чи нинішнім подружжям або іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, та призводять або можуть призвести до страждань, шкоди фізичному або психічному здоров'ю потерпілих.

Заклад забезпечення середньої освіти (ЗЗСО) - юридична особа публічного чи приватного права, основним видом діяльності якої є освітня діяльність

Мобінг – це систематичне психологічне насильство в колективі, яке проявляється у формі цькування, приниження, соціальної ізоляції або створення ворожої атмосфери з боку колег, керівництва чи групи осіб щодо конкретної людини.

Кримінальна відповідальність— це вид юридичної відповідальності, що настає за вчинення суспільно небезпечного, винного діяння (дії або бездіяльності), передбаченого Кримінальним кодексом України

Паспорт безпеки закладу освіти — накопичувальний довідково-інформаційний документ, в якому зазначається інформація про заклад освіти, актуальний стан забезпечення безпеки в закладі освіти, можливі негативні явища в його освітньому середовищі, фактори, що їх обумовлюють чи можуть обумовити їх виникнення.

Професійне спілкування працівників служби освітньої безпеки — це процес встановлення й розвитку контактів з учасниками освітнього процесу (учнями, студентами, педагогами, батьками) під час виконання службових обов’язків. Його головне завдання забезпечити ефективну взаємодію та досягнення взаєморозуміння у сфері безпеки навчального закладу.

Служба освітньої безпеки (СОБ) — це новітній експериментальний проєкт щодо посилення безпеки освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти в умовах правового режиму воєнного стану

Розділ 1. Правові та організаційні основи діяльності поліцейських підрозділів «Служба освітньої безпеки», їх основні завдання та повноваження.

Служба освітньої безпеки функціонує як спеціалізований напрям діяльності Національної поліції України у тісній взаємодії з Міністерством освіти і науки України та органами місцевого самоврядування з метою забезпечення безпечного освітнього середовища, профілактики правопорушень серед дітей та підлітків, а також своєчасного реагування на потенційні загрози в закладах освіти.

Нормативне забезпечення діяльності Служби освітньої безпеки:

- Конституція України
- Сімейний кодекс України
- Кодекс України про адміністративні правопорушення
- Кримінальний кодекс України
- Закон України «Про Національну поліцію»
- Закон України «Про освіту»
- Закон України «Про охорону дитинства»
- Закону України «Про звернення громадян»
- Конвенція про права дитини
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту щодо посилення безпеки освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти в умовах правового режиму воєнного стану» № 1245 від 01.11.2024
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики оцінки ризиків безпеки в системі освіти, пов'язаних із збройною агресією Російської Федерації проти України» № 866 від 02.08.2024
- Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів Національної поліції України із забезпечення безпечного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти» № 663 від 01.10. 2024 року

- Наказ МВС, МОН України «Про затвердження Порядку раннього попередження та евакуації учасників освітнього процесу у разі нападу або ризику нападу на заклад освіти» № 685/1013 від 18.08.2023 року
- Наказ МОН, МВС України «Про затвердження Порядку взаємодії закладів освіти, територіальних органів ДСНС і Національної поліції щодо функціонування класів безпеки» № 1436/940 від 20.11.2023 року
- Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376 «Про затвердження Інструкції з документування адміністративних правопорушень»
- Наказ МВС та МОН України № 1092/1495 від 07.12.2017 р. «Про затвердження Інструкції з організації профілактичної роботи в закладах освіти»
- Наказ МОН № 641 від 16.06.2015 р. «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання»;
- Наказ МОЗ України № 678 від 30.12.2019 р. «Про організацію надання психологічної допомоги дітям».

Завдання Служби освітньої безпеки:

1. Створення та підтримка безпечного освітнього середовища.
2. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх.
3. Здійснення моніторингу безпеки та ризиків.
4. Інформаційно-просвітницька та профілактична робота.
5. Індивідуальна робота з дітьми «групи ризику».
6. Участь у плануванні та реалізації заходів безпеки.
7. Оперативне реагування на загрози.
8. Взаємодія з іншими суб'єктами безпеки.

Повноваження поліцейських Служби освітньої безпеки:

- роз'яснення учасникам освітнього процесу правил безпечної поведінки у школі та на її території
- попередження залучення дітей до протиправних дій;
- підвищення обізнаності учнів щодо ризиків і небезпек, особливо в умовах воєнного стану;

- моніторинг стану безпеки в закладах освіти через систематичний збір і аналіз інформації про стан охорони та рівень безпеки учнів
- підготовка рекомендацій і пропозицій щодо усунення обставин, які сприяють учиненню правопорушень неповнолітніми; удосконалення заходів безпеки в освітньому середовищі.
- участь у створенні та оновленні паспорта безпеки закладу освіти,
- взаємодія з батьками та підрозділами ювенальної превенції у питаннях притягнення до відповідальності законних представників дітей, які не виконують обов'язків щодо належного виховання та забезпечення умов життя неповнолітніх.
- виявлення та реагування на факти булінгу чи жорстокого поводження з дітьми згідно із законодавством.
- підтримання громадського порядку та контроль доступу на території закладу освіти:
- організація пропускового режиму із використанням стаціонарних чи ручних металодетекторів та інших технічних засобів;
- своєчасне виявлення сторонніх осіб і небезпечних предметів.
- проведення поверхневих перевірок у разі наявності обґрунтованих підозр, що особа має при собі предмети чи речовини, заборонені або небезпечні для оточення.
- у разі вилучення таких предметів поліцейський забезпечує їх збереження, передає до спеціально облаштованих місць або законним представникам дитини.
- періодичний огляд території та приміщень закладу освіти з метою виявлення сторонніх осіб, заборонених предметів або вибухонебезпечних речовин.
- виявлення та припинення адміністративних правопорушень із подальшим оформленням матеріалів відповідно до Інструкції з документування адміністративних правопорушень.
- прийняття скарг, заяв і повідомлень від учасників освітнього процесу щодо можливих порушень їх прав та реагування на них у визначеному законодавством порядку.

Розділ II. Права та обов'язки дитини, її батьків, осіб, що її замінюють, закладів освіти

Дитиною вважається особа віком до 18 років (повноліття), якщо відповідно до закону вона не набуває повноліття раніше (ст.1 Закону України «Про охорону дитинства»).

Категорії неповнолітніх (ст.6 Сімейного кодексу України):

- малолітні - діти віком до 14 років;
- неповнолітні – особи віком від 14 до 18 років.

Права малолітніх дітей:

- о Право на життя та здоров'я
- о Право на ім'я, прізвище, по батькові та громадянство
- о Право на сім'ю та батьківську опіку
- о Право на повагу до людської гідності
- о Право на вільне висловлювання думки
- о Право на освіту
- о Право на охорону здоров'я та медичну допомогу
- о Право на відпочинок та дозвілля
- о Право власності на доходи, отримані від своєї діяльності
- о Право на майно, отримане у спадщину чи як подарунок
- о Право на особливий захист від економічної та сексуальної експлуатації, від будь-яких форм фізичного чи психологічного насильства, на державну опіку у разі втрати батьківського піклування .

Обов'язки малолітніх дітей:

- ✓ здобувати освіту (малолітні діти зобов'язані здобувати повну середню освіту, відвідувати школу, виконувати навчальні завдання та дотримуватися правил поведінки в закладі освіти).
- ✓ дотримуватись правил внутрішнього розпорядку закладу освіти

- ✓ дотримуватись ання правил особистої та колективної безпеки (виконувати вимоги педагогів та працівників закладу щодо безпечної поведінки, не допускати, що можуть загрожувати життю або здоров'ю інших учнів чи працівників закладу).
- ✓ не допускати участь в протиправних діях
- ✓ дотримуватись громадського порядку (не порушувати спокій та не заважати навчанню інших учнів; утримуватись від жорстокого поводження з однолітками, тваринами чи оточенням)
- ✓ ставитись з повагою до батьків, педагогів та однолітків.
- ✓ дотримуватись принципів добропорядності (брати участь у підтримці чистоти та порядку в навчальному закладі, вдома та на вулиці; не вчиняти дій, що суперечать суспільним моральним нормам).

Особливості правового регулювання відповідальності малолітніх дітей.

- *Малолітні діти не несуть самотійної юридичної відповідальності за правопорушення (ст. 22 ККУ та ст. 12 КУпАП).*
- *Відповідальність за невиконання ними обов'язків покладається на батьків або осіб, що їх замінюють (ст. 184 КУпАП).*
- *Однак школа та батьки мають право застосовувати виховні заходи (педагогічна бесіда, соціально-психологічна корекція, медіація у випадках булінгу).*

Права неповнолітніх дітей (14–18 років)

- ✓ Право на життя, охорону здоров'я та безпечні умови існування
- ✓ Право на ім'я, громадянство та сімейні зв'язки
- ✓ Право на особисту недоторканність та захист від насильства
- ✓ Право на свободу вираження поглядів та участь у вирішенні власних питань
- ✓ Право на освіту та вибір профілю навчання
- ✓ Право на працю (ст. 188 КЗпП України дозволяє працевлаштування з 16 років (з 14 – за згодою батьків на легку роботу у вільний від навчання час); право на безпечні умови праці та обмежену тривалість робочого часу)

- ✓ Право на охорону здоров'я та медичну допомогу (після 14 років неповнолітні мають право давати згоду на медичне втручання (ст. 43 Основ законодавства про охорону здоров'я).
- ✓ Право на відпочинок та дозвілля
- ✓ Право самостійно розпоряджатися заробітком, стипендією та іншими доходами;
- ✓ Право відкривати банківські рахунки;
- ✓ Право самостійно здійснювати дрібні побутові правочини. (Часткова цивільна дієздатність (ст. 32 ЦКУ)
- ✓ право власності на майно
- ✓ Право на захист своїх майнових та немайнових прав у суді
- ✓ Право на державну опіку та соціальну підтримку у разі втрати батьківського піклування (ст. 11 Закону «Про охорону дитинства»);
- ✓ Захист від шкідливої інформації, небезпечних для життя занять та ризикованої поведінки;
- ✓ Право на участь у програмах профілактики правопорушень та соціальної реабілітації (ст. 8 Закону «Про органи і служби у справах дітей»).

Обов'язки неповнолітніх дітей:

- ✓ Обов'язок здобувати повну загальну середню освіту
- ✓ Дотримуватись правил внутрішнього розпорядку закладу освіти
- ✓ Займатись самоосвітою та отримувати розвиток особистих здібностей
- ✓ Дотримуватись правил особистої та колективної безпеки
- ✓ Утримуватись від протиправної поведінки
- ✓ Дотримуватись громадського порядку
- ✓ Ставитись з повагою до батьків, педагогів та однолітків
- ✓ Дбайливо ставитись до майна школи, громади та власного житла

Особливості юридичної відповідальності неповнолітніх осіб.

- З 14 років неповнолітні особи можуть нести кримінальну відповідальність за окремі злочини (ст. 22 ККУ);
- З 16 років настає повна адміністративна відповідальність (ст. 12 КУпАП);

- За невиконання обов'язків у сфері виховання та навчання **батьки можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності** (ст. 184 КУпАП).

Згідно зі статтею 18 Конвенції ООН про права дитини, батьки або, у відповідних випадках, законні опікуни несуть основну відповідальність за виховання і розвиток дитини, а найкращі інтереси дитини мають бути предметом їх головної турботи.

Права батьків (осіб, що їх замінюють)

1. Виховувати дитину особисто та із залученням освітніх і медичних закладів.
2. Обирати форми та методи виховання, які не суперечать закону та моральним засадам суспільства.
3. Представляти інтереси дитини у всіх установах, організаціях та перед третіми особами без спеціального уповноваження.
4. Захищати права та законні інтереси дитини у випадку їх порушення іншими особами або органами державної влади.
5. Обирати навчальний заклад та форму здобуття освіти дитиною відповідно до Закону України «Про освіту».

Обов'язки батьків (осіб, що їх замінюють):

1. Забезпечувати гармонійний розвиток дитини, виховувати повагу до прав інших людей та суспільних цінностей.
2. Дбати про здоров'я, фізичний, духовний та моральний розвиток дитини.
3. Створювати умови для здобуття освіти, включаючи обов'язкову повну загальну середню освіту (ст. 53 Конституції України).
4. Утримувати дитину до досягнення нею повноліття, забезпечуючи необхідний рівень матеріального існування.
5. Виконувати рішення органів опіки та піклування, спрямовані на захист прав дитини.

Система освіти та її складові.

Відповідно до **Закону України «Про освіту»**, до структури освіти в Україні входять такі **невід’ємні складники**:

1. **Дошкільна освіта** (ст. 11) – спрямована на всебічний розвиток дитини, формування базових життєвих навичок, соціалізацію та підготовку до школи.
2. **Повна загальна середня освіта** (ст. 12) – забезпечує всебічний розвиток особистості, соціалізацію, готовність до свідомого життєвого вибору, відповідальності та самореалізації.
3. **Позашкільна освіта** (ст. 14) – розвиває творчі, інтелектуальні та фізичні здібності дітей і молоді, формує навички соціалізації та професійної орієнтації.
4. **Спеціалізована освіта** (ст. 21) – включає мистецьку, спортивну, наукову та військову підготовку, передбачає розвиток індивідуальних здібностей у безперервному освітньому процесі.
5. **Професійна (професійно-технічна) освіта** (ст. 15) – формує професійні компетентності, необхідні для роботи за конкретною спеціальністю та підвищення конкурентоздатності на ринку праці.
6. **Фахова передвища освіта** (ст. 16) – забезпечує підготовку до виконання спеціалізованих завдань та обмежених управлінських функцій у певній сфері професійної діяльності.
7. **Вища освіта** (ст. 17) – спрямована на здобуття особою високого рівня професійних і наукових компетентностей, необхідних для роботи за спеціальністю.
8. **Освіта дорослих, зокрема післядипломна** (ст. 18) – є складовою освіти впродовж життя та забезпечує безперервне навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації.

Рівні освіти в Україні

- дошкільна освіта;
- початкова освіта;
- базова середня освіта;
- профільна середня освіта;

- професійно-технічна освіта;
- фахова передвища освіта;
- вища освіта

Заклад загальної середньої освіти має право:

- ✓ Самостійно управляти діяльністю закладу освіти
- ✓ Реалізовувати власну стратегію розвитку, визначає режим роботи та внутрішні правила
- ✓ Самостійно розпоряджатися майном та фінансовими ресурсами
- ✓ Використовувати бюджетні кошти, отримувати гранти, благодійну допомогу та коштів від надання платних послуг, передбачених законодавством.
- ✓ Укладати договори з іншими установами, зокрема з вітчизняними та міжнародними організаціями щодо наукової, освітньої та безпекової діяльності.
- ✓ Формувати власну кадрову політику
- ✓ Самостійно визначати форми і методи організації освітнього процесу, навчальні програми, підручники, технології навчання
- ✓ Розробляти авторські та експериментальні програми.
- ✓ Створювати безпечне та інклюзивне освітнє середовище
- ✓ Забезпечувати умови для навчання дітей з особливими освітніми потребами;
- ✓ Застосовувати заходи для попередження булінгу, мобінгу та інших негативних явищ.
- ✓ Організовувати позаурочні та виховні роботи
- ✓ Проводити гурткові, спортивну, творчу, волонтерську та національно-патріотичну діяльність
- ✓ Затверджувати правила для учнів, батьків і працівників, зокрема щодо безпеки та дисципліни.
- ✓ Застосовувати заходи реагування у разі правопорушень

- ✓ Повідомляти органи Національної поліції та Служби освітньої безпеки у випадку правопорушень, булінгу чи загроз життю та здоров'ю учасників освітнього процесу.
- ✓ Взаємодіяти з органами влади, поліцією та службами у справах дітей
- ✓ Брати участь у формуванні системи безпечної школи
- ✓ Розробляти з поліцією паспортів безпеки закладу, планів евакуації та алгоритмів реагування на надзвичайні ситуації.

Обов'язки закладів освіти:

- ✓ Забезпечити доступність та якість освіти
- ✓ Сформувати та реалізовувати освітні програми
- ✓ Дотримуватись правил академічної доброчесності
- ✓ Створювати безпечне освітнє середовище
- ✓ Протидіяти булінгу та насильству
- ✓ Забезпечувати захист персональних даних та конфіденційності
- ✓ Інформувати батьків та учнів про права та обов'язки учасників освітнього процесу; про стан успішності та поведінки дитини, а також про можливі загрози безпеці.
- ✓ Взаємодіяти з органами державної влади та місцевого самоврядування, з підрозділами Національної поліції та ДСНС
- ✓ Ефективно та в законній спосіб використовувати бюджетні кошти і майно
- ✓ Утримувати будівлі, обладнання та території закладу освіти в належному стані
- ✓ Створювати умови для інклюзивного навчання

РОЗДІЛ III. Адміністративна та кримінальна відповідальність дітей за вчинення правопорушень

Відповідно до ст. 12 Кодексу України про адміністративні правопорушення адміністративній відповідальності підлягають особи з 16 років, якщо правопорушення вчиняє дитина від 14 до 16 років, відповідальність у вигляді штрафу чи інших адміністративних стягнень несуть її батьки або особи, що їх замінюють (ст. 184 КУпАП).

Основні види адміністративних стягнень для неповнолітніх (ст. 24-1 КУпАП):

1. Попередження.
2. Штраф
3. Громадські роботи (для осіб від 16 років).
4. Виправні роботи (з 16 років, але не більше 2 годин на день).
5. Передача під нагляд батьків або колективу навчального/трудового закладу.

Адміністративна відповідальність виконує профілактичну функцію і є першим етапом державного реагування на девіантну поведінку неповнолітніх. Згідно зі ст. 22 Кримінального кодексу України кримінальна відповідальність настає з 16 років за будь-які злочини, з 14 років за обмежене коло тяжких злочинів (умисне вбивство, розбій, грабіж, крадіжка, зґвалтування, хуліганство тощо).

Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх:

1. Спеціальні, м'які види покарань (ст. 98 ККУ) – штраф, громадські роботи, арешт до 45 діб, обмеження чи позбавлення волі на короткі строки.
2. Можливість звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ст. 97, 105 ККУ), зокрема:
 - о застереження;
 - о обмеження дозвілля та встановлення вимог до поведінки;
 - о передача під нагляд батьків чи навчального закладу;
 - о направлення до спеціальної навчально-виховної установи (до 3 років).

3. Обов'язкове залучення ювенальних поліцейських та психологів у процесі досудового розслідування та судового розгляду.

Адміністративні правопорушення, що посягають на життя та здоров'я дітей:

- 👉 Невиконання обов'язків щодо виховання дітей (ст. 184 КУпАП - передбачає відповідальність батьків або осіб, що їх замінюють, за ухилення від виховання, навчання, догляду та розвитку дитини)
- 👉 Насильство в сім'ї, жорстоке поводження з дитиною (ст. 173-2 КУпАП - передбачає відповідальність за фізичне, психологічне чи економічне насильство, що не спричинило кримінальних наслідків).
- 👉 Порухення правил охорони життя та здоров'я дітей у закладах освіти (ст. 188-44 КУпАП- передбачає відповідальність керівників та педагогів за неналежне виконання обов'язків з охорони життя та здоров'я учнів)
- 👉 Булінг (цькування учасника освітнього процесу) (ст. 173-4 КУпАП- передбачає адміністративну відповідальність у вигляді штрафу або громадських робіт за психологічне, фізичне чи економічне цькування, у тому числі в інтернеті (кібербулінг)).
- 👉 Неповага до законних прав дитини з боку посадових осіб (ст. 188-50 КУпАП - передбачена відповідальність за порушення законодавства про охорону дитинства).
- 👉 Дозвіл або сприяння продажу алкогольних напоїв і тютюнових виробів неповнолітнім – ст. 156, 156-1, 175-1 КУпАП.
- 👉 Доведення неповнолітнього до стану сп'яніння – ст. 180 КУпАП.
- 👉 Перебування дітей у розважальних закладах у нічний час без супроводу дорослих – ст. 180-1 КУпАП.
- 👉 Втягнення дітей у жебрацтво – ст. 184-1 КУпАП.
- 👉 Залучення дітей до азартних ігор або інших протиправних дій – кваліфікується як адміністративне правопорушення, якщо не набуло кримінального характеру.
- 👉 Поширення порнографічної або шкідливої для дітей продукції – ст. 173-3 КУпАП.

- ✎ **Порушення правил безпеки в інтернеті щодо неповнолітніх** – підпадає під норми інформаційної безпеки та може тягнути адміністративну відповідальність за суміжними статтями КУпАП (наприклад, ст. 173, 173-3).

Кримінальні правопорушення (злочини) проти життя та здоров'я дітей

- ✎ **Умисне вбивство неповнолітнього** (ст. 115, ч. 2, п. 2 ККУ).
- ✎ **Доведення до самогубства** (ст. 120 ККУ), зокрема через кібербулінг чи психологічний тиск.
- ✎ **Умисне тяжке, середньої тяжкості або легке тілесне ушкодження** (ст. 121–125 ККУ).
- ✎ **Побої та мордування дитини** (ст. 126 ККУ).
- ✎ **Катування** (ст. 127 ККУ).
- ✎ **Незаконне позбавлення волі або викрадення дитини** (ст. 146, 147 ККУ).
- ✎ **Торгівля дітьми або інша незаконна угода щодо них** (ст. 149 ККУ).
- ✎ **Порушення недоторканності приватного життя дитини** (ст. 182 ККУ).
- ✎ **Булінг (цькування)** – адміністративне правопорушення, передбачене ст. 173-4 КУпАП, з можливістю кримінальної кваліфікації при тяжких наслідках.
- ✎ **Зґвалтування малолітньої або неповнолітньої особи** (ст. 152 ККУ).
- ✎ **Сексуальне насильство** (ст. 153 ККУ).
- ✎ **Розбещення неповнолітніх** (ст. 156 ККУ).
- ✎ **Використання дитини для створення порнографічної продукції** (ст. 301-1 ККУ).
- ✎ **Примушування до проституції або втягнення у проституцію** (ст. 303 ККУ).
- ✎ **Використання дітей для жебрацтва** (ст. 150-1 ККУ).
- ✎ **Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність** (ст. 304 ККУ).
- ✎ **Залучення до азартних ігор, вживання алкоголю чи наркотиків** (ст. 304 ККУ).
- ✎ **Незаконна дитяча праця, що порушує Кодекс законів про працю України** (ст. 188 КЗпП) та Закон «Про охорону дитинства».
- ✎ **Злісне невиконання батьківських обов'язків** (ст. 166 ККУ).
- ✎ **Неналежне виконання професійних або службових обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей** (ст. 137 ККУ).
- ✎ **Порушення прав дитини посадовими особами закладів освіти чи соціального захисту.**

- 👉 Відповідальність за такі діяння несе як особа, що виховує дитину, так і працівники установ, якщо їх бездіяльність призвела до шкоди.
- 👉 Кібербулінг і кіберсталкінг – переслідування та цькування через мережу.
- 👉 Сексуальні злочини онлайн (грумінг, сексторшен).
- 👉 Поширення дитячої порнографії та експлуатація в мережі Інтернет.
- 👉 Інтернет-шахрайство та залучення дітей до фінансових схем.

Підрозділ III.I. Булінг. Відповідальність учасників освітнього середовища.

Рекомендації щодо виявлення та припинення поліцейськими фактів жорстокого поводження з дітьми.

Булінг (цькування) -це діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному

Ознаки булінгу:

- Наявність учасників події, тобто обов'язково повинен бути кривдник (булер) особа або група осіб, які вчиняють дії, спрямовані на приниження чи заподіяння шкоди іншому; потерпілий (жертва) – учасник освітнього процесу, щодо якого здійснюються дії булінгу; і в деяких випадках спостерігачі – особи, які стають свідками цькування та можуть опосередковано впливати на його розвиток.
- Наявність умислу, тобто дії кривдника є свідомими та цілеспрямованими, мають на меті принизити, ізолювати чи підпорядкувати потерпілого.
- Протиправність поведінки, тобто дії булера порушують норми закону, статуту закладу освіти та морально-етичні стандарти.
- Здійснення фізичного (штовхання, удари, побої, блокування рухів) та/або психологічного (образи, погрози, кібербулінг, поширення чуток, соціальна ізоляція) впливу на потерпілого
- Булінг може проявлятися як дією (словесні та фізичні напади), так і бездіяльністю (ігнорування, ізоляція, бойкот).
- Вчинення дій всупереч волі потерпілого, тобто жертва булінгу не погоджується на такі дії та зазнає психологічного тиску чи фізичної шкоди.
- Тягне за собою негативні наслідки для потерпілого, наприклад виникнення психічної або фізичної шкоди, страху, тривожності, приниження; обмеження свободи дій або волевиявлення; підпорядкування інтересам кривдника та/або соціальна ізоляція.

Склад булінгу:

- **Об'єктом булінгу** є здоров'я, воля, честь і гідність учасника освітнього процесу, а також безпечне освітнє середовище.
- **Об'єктивна сторона** проявляється у таких елементах:
 - о Дія або бездіяльність, що виражається у фізичному (енергетичному) або психологічному (інформаційному) впливі на потерпілого;
 - о Наслідки діяння, тобто заподіяння фізичного болю, моральних страждань, психологічного дискомфорту або соціальної ізоляції;
 - о Причинний зв'язок між поведінкою кривдника та негативними наслідками для потерпілого.
- **Суб'єктом булінгу** є учасник освітнього процесу (учень, студент, педагогічний працівник або інша особа, залучена до освітнього процесу), який досяг віку, з якого настає адміністративна або кримінальна відповідальність.
- **Суб'єктивна сторона** характеризується прямим умислом, що передбачає усвідомлення протиправності власних дій та бажання заподіти фізичних або моральних страждань потерпілому; приниження честі, гідності та репутації особи; примусити до дій всупереч волі потерпілого; отримати психологічну перевагу або соціальне визнання в колективі.

Адміністративна відповідальність за вчинення булінгу передбачена ст. 173-4 КУпАП:

- Штраф від 850 до 1700 грн або громадські роботи від 20 до 40 годин;
- За булінг, вчинений групою осіб або повторно протягом року, штраф зростає до 1700–3400 грн або громадські роботи до 60 годин;
- Батьки неповнолітнього кривдника несуть адміністративну відповідальність за дії дитини до 16 років.

Цивільно-правова відповідальність, тобто відшкодування моральної та матеріальної шкоди, завданої булінгом, відповідно до ст. 1167 Цивільного кодексу України.

Дисциплінарна відповідальність працівників освіти може наставати за приховування фактів булінгу або неналежне реагування на них.

Алгоритм дій офіцера освітньої безпеки в разі виявлення булінгу.

1. Офіцер СОБ повинен негайно припинити дію або спробу булінгу, забезпечити фізичну та психологічну безпеку дитини, ізолювати кривдника та постраждалого (за можливості), запобігти розвитку конфлікту, забезпечити присутність дорослих або колег для надання пояснень про протиправні дії.
2. Офіцер СОБ зобов'язаний визначити усіх учасників та свідків події, задокументувати інцидент у журналі СОБ та скласти рапорт або повідомлення керівнику закладу, за наявності технічних засобів зафіксувати докази (фото, відео) без порушення прав дитини та взяти первинні пояснення від учасників (короткі, без психологічного тиску).
3. Офіцер СОБ зобов'язаний негайно повідомити керівника закладу освіти, проінформувати батьків або законних представників постраждалої дитини та дитини-кривдника, в разі системності або тяжких наслідків повідомити службу у справах дітей та підрозділ ювенальної превенції поліції.
4. Офіцер СОБ зобов'язаний визначити правову кваліфікацію дій, а саме якщо дії носять характер адміністративного правопорушення – передати матеріали до підрозділу ювенальної превенції для складання протоколу за ст. 173-4 КУпАП, а якщо дії мають ознаки злочину (побої, тілесні ушкодження, сексуальне насильство, погрози вбивством) – викликати слідчо-оперативну групу та забезпечити фіксацію доказів. Відповідно він повинен скласти рапорт про виявлений випадок булінгу.
5. Офіцер СОБ має право забезпечити консультацію психолога для постраждалої дитини, організувати корекційно-виховну роботу з кривдником (за участі психолога та батьків), провести профілактичні бесіди з класом для запобігання повторним випадкам.

Підрозділ III.II. Мобінг в освітньому середовищі. Рекомендації щодо виявлення та припинення мобінгу.

Мобінг – це систематичне психологічне насильство в колективі, яке проявляється у формі цькування, приниження, соціальної ізоляції або створення ворожої атмосфери з боку колег, керівництва чи групи осіб щодо конкретної людини.

Основні форми мобінгу:

Вербальний – образи, плітки, приниження, поширення неправдивої інформації.

Психологічний – ігнорування, бойкот, навмисна ізоляція від колективу.

Соціальний – штучне створення ворожої атмосфери, формування негативної коаліції проти жертви.

Професійний (трудовий) – створення штучних перешкод у роботі або навчанні, навмисне заниження оцінок, блокування кар'єрного росту.

Кібермобінг – переслідування у віртуальному середовищі (соцмережі, месенджери, форуми).

Мобінг в освітньому середовищі відрізняється від класичного булінгу тим, що:

- має груповий характер (колектив проти однієї дитини);
- часто супроводжується соціальною ізоляцією та психологічним тиском;
- може здійснюватися як з боку однолітків, так і педагогів.

Приклади мобінгу в школі:

- Ігнорування учня класом, організація «мовчазного бойкоту»;
- Насмішки та публічне приниження;
- Виключення зі спільних заходів або проєктів;
- Систематичне необґрунтоване заниження оцінок педагогом.

Склад мобінгу:

- I. **Об'єкт мобінгу** психічне та фізичне здоров'я, честь, гідність і воля учасника освітнього процесу, а також право на безпечне та вільне від насильства освітнє середовище
- II. **Об'єктивна сторона мобінгу** виражається у **систематичних діях або бездіяльності**, які створюють **вороже або принизливе середовище** для потерпілого, наприклад ігнорування, ізоляція, бойкот; приниження, поширення чуток, глузування; публічне висміювання, образливі коментарі; штучне створення перешкод у навчанні чи роботі, штовхання, блокування пересування, пошкодження особистих речей, що заподіюють моральні страждання, тривожність, страх, зниження самооцінки; спричиняють фізичні або психосоматичні наслідки, зокрема стрес, безсоння, розлади здоров'я, а також повинен бути **причинний зв'язок** між діями кривдників та негативними наслідками для потерпілого.
- III. **Суб'єктом мобінгу** є **будь-який учасник освітнього процесу**: учень, студент, педагогічний або адміністративний працівник, технічний персонал або **група осіб** або за підтримки пасивних спостерігачів.
- IV. **Суб'єктивна сторона мобінгу** виражається в **прямому умислі**, тобто кривдники усвідомлюють протиправність своїх дій; мають на меті **принизити, ізолювати, дискредитувати або підпорядкувати** потерпілого своїм інтересам з мотивів прагнення влади, самоствердження, бажання домінувати в колективі, іноді за вказівкою лідера групи або зниження успішності, пропуски занять, формування негативного ставлення до школи.

Алгоритм дій офіцера освітньої безпеки при виявленні мобінгу

- I. Негайно припинити протиправні дії, що загрожують дитині або працівнику закладу.
- II. Ізолювати потерпілого від кривдників, забезпечити психологічний комфорт і безпеку.
- III. Переконатися у відсутності фізичної загрози – за необхідності викликати медичну допомогу

- IV. Зафіксувати факт мобінгу у журналі СОБ, за наявності в закладі освіти, та скласти первинний рапорт.
- V. Визначити учасників конфлікту: потерпілого, кривдників та свідків (активних і пасивних).
- VI. Зібрати первинні пояснення у спокійній, безпечній обстановці.
- VII. За наявності – забезпечити фото- чи відеофіксацію без порушення прав дитини та вимог ст. 32 Конституції України щодо захисту персональних даних. Негайно повідомити адміністрацію закладу освіти про виявлений факт мобінгу.
- VIII. Поінформувати батьків або законних представників потерпілого та батьків учасників мобінгу.
- IX. У разі системності чи тяжких наслідків – повідомити підрозділ ювенальної превенції Національної поліції; службу у справах дітей
- X. Визначити, чи підпадають дії під адміністративну відповідальність за ст. 173-5 КУпАП («Мобінг»).
- XI. Скласти рапорт, акт, протоколи бесід із потерпілим та кривдниками.
- XII. Внести випадок до журналу інцидентів Служби освітньої безпеки (у разі наявності в закладі освіти).
- XIII. Проаналізувати причини мобінгу та запропонувати адміністрації закладу план профілактичних заходів.
- XIV. Організувати моніторинг поведінки учасників протягом наступних тижнів, щоб запобігти рецидиву.

III.III. Способи виявлення та запобігання домашнього насильства. Поняття «дитина постраждала», «дитина кривдник». Особливості застосування спеціальних заходів до кривдників уповноваженими підрозділами поліції.

Домашнє насильство – це дії чи бездіяльність фізичного, психологічного, сексуального або економічного характеру, що вчиняються в сім'ї або між родичами, а також між колишнім чи нинішнім подружжям або іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, та призводять або можуть призвести до страждань, шкоди фізичному або психічному здоров'ю потерпілих.

Основні форми домашнього насильства:

1. Фізичне насильство – побої, тілесні ушкодження, позбавлення волі, обмеження руху.
2. Психологічне насильство – приниження, погрози, переслідування, ізоляція, контроль поведінки.
3. Сексуальне насильство – примушування до статевих контактів, будь-які дії сексуального характеру без згоди постраждалої особи.
4. Економічне насильство – позбавлення засобів до існування, обмеження у доступі до майна, ресурсів, заборона працювати або навчатися.

Поліція України, зокрема підрозділи ювенальної превенції та Служба освітньої безпеки, уповноважені на застосування термінових заходів реагування на факти домашнього насильства, передбачених:

1. Терміновий заборонний припис поліції (до 10 діб) – обмеження контактів кривдника з постраждалою особою (заборона перебування в одному приміщенні, наближення, телефонних дзвінків).
2. Винесення офіційного попередження про неприпустимість насильства.
3. Адміністративне затримання та складання протоколів за ст. 173-2 КУпАП («Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі»).

4. Направлення кривдника на проходження корекційних програм (через рішення суду або за згодою особи).
5. Кримінальна відповідальність за ст. 126-1 Кримінального кодексу України (систематичне вчинення домашнього насильства).

Практичне значення діяльності поліції у сфері протидії домашньому насильству

- Своєчасне виявлення та припинення фактів домашнього насильства;
- Захист прав та безпеки дітей як особливо вразливої категорії постраждалих;
- Формування безпечного сімейного та освітнього середовища;
- Зменшення рецидиву правопорушень через застосування термінових заборонних приписів і корекційних програм.

Алгоритм дій офіцера СОБ у разі виявленні факту домашнього насильства.

- Забезпечити безпеку дитини, тобто ізолювати від кривдника, якщо він присутній у закладі освіти, або переконатися, що дитині не загрожує фізична небезпека в момент виявлення.
- Оцінити стан дитини, а саме за необхідності викликати медичну допомогу за номером 103 та/або зафіксувати видимі сліди насильства без порушення прав дитини.
- Надати психологічну підтримку, а саме спілкуватися спокійним тоном, забезпечити присутність безпечної для дитини дорослої особи (психолога, соціального педагога).
- Скласти рапорт або повідомлення керівництву закладу освіти із зазначенням ПІБ та віку дитини; опису виявлених обставин (словесних пояснень, слідів насильства, свідчень); осіб, які можуть бути причетні до насильства.
- Не брати офіційних свідчень від дитини, оскільки це здійснюють слідчі або соціальні служби.
- негайно повідомити підрозділ ювенальної превенції Національної поліції за номером 102), службу у справах дітей для оцінки безпеки та захисту дитини; центр соціальних служб (за потреби – для надання кризової підтримки сім'ї), проінформувати батьків, але з урахуванням якщо дитина є потерпілою,

повідомлення здійснюється тільки законному представнику, який не є кривдником; якщо дитина вчинила насильство, повідомляються обидва батьки або особи, що їх замінюють.

- Передати зібрану інформацію та документи представникам поліції та служби у справах дітей.
- Надавати допомогу в оформленні заяви про вчинення домашнього насильства (якщо дитина або законний представник готові її подати).
- Забезпечити участь психолога закладу освіти у роботі з дитиною.
- Проводити подальші спостереження за дитиною, документувати зміни її поведінки.
- Організувати психологічний супровід постраждалої або дитини-кривдника.
- Ініціювати засідання комісії з питань захисту прав дитини при органах місцевого самоврядування (ст. 12 Закону «Про охорону дитинства»).
- Проводити профілактичну та роз'яснювальну роботу з педагогами, батьками та учнями щодо запобігання домашньому насильству.

III.IV. Роз'яснення щодо превентивних механізмів запобігання та протидії фактам вживання алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних речовин дітьми.

Підлітковий вік є критичним етапом соціалізації, під час якого зростає ризик залучення до асоціальної та девіантної поведінки. Серед найбільш поширених негативних явищ у підлітковому середовищі виділяють:

- вживання алкогольних напоїв – часто починається у неформальних групах і супроводжується зниженням контролю поведінки, ризиком травматизму, агресії та правопорушень;
- тютюнопаління та використання електронних сигарет – формується як елемент групового наслідування, призводить до фізичної залежності та є «провідником» до інших шкідливих звичок;
- вживання наркотичних та психоактивних речовин, у тому числі через безконтактний продаж (онлайн-магазини, месенджери, «закладки»), що є однією з найбільш небезпечних тенденцій сучасності;
- участь у ризикованих інтернет-спільнотах, де популяризується вживання психоактивних речовин, небезпечні челенджі та кримінальна субкультура.

Ефективні превентивні механізми СОБ запобігання негативним явищам

- Профілактична діяльність підрозділів СОБ та освітніх закладів реалізується через комплекс правових, освітніх та соціально-психологічних заходів, зокрема:
- Проведення інтерактивних лекцій і тренінгів про шкоду алкоголю, тютюну та наркотиків;
- Використання цифрових платформ і соціальних мереж для поширення профілактичних меседжів;
- Залучення медичних та психологічних фахівців для роз'яснення наслідків шкідливих звичок.
- Моніторинг поведінки учнів та індивідуальні бесіди з підлітками, що демонструють девіантні тенденції;

- Співпраця СОБ з підрозділами ювенальної превенції та психологічними службами закладів освіти;
- Ведення конфіденційного обліку випадків поширення наркотиків або алкоголю серед неповнолітніх.
- Взаємодія СОБ із підрозділами кіберполіції щодо виявлення інтернет-ресурсів, які поширюють наркотики;
- Проведення рейдів поблизу навчальних закладів для виявлення незаконного продажу тютюну та алкоголю неповнолітнім;
- Притягнення дорослих розповсюджувачів до кримінальної відповідальності (ст. 304, 315, 317 КК України).

IV. Підготовка і проведення інтерактивних просвітницько-профілактичних занять для учнів різного віку. Залучення учнівської молоді до участі в просоціальних заходах. Національно-патріотичне виховання.

Популяризація здорового способу життя.

Одним із ключових напрямів роботи підрозділів Служби освітньої безпеки є організація та проведення інтерактивних занять з учнями різних вікових груп, спрямованих на:

- Формування правової свідомості та відповідальної поведінки;
- Попередження ризикованої та протиправної діяльності (булінг, кібербулінг, вживання психоактивних речовин, участь у небезпечних квестах та флешмобах);
- Розвиток навичок безпечної поведінки у громадських місцях, під час користування транспортом та мережею Інтернет;
- Підвищення обізнаності щодо протидії домашньому та гендерно зумовленому насильству, торгівлі людьми та експлуатації дітей.

Формати інтерактивних занять включають:

- Тематичні тренінги з елементами рольових ігор та моделювання життєвих ситуацій;
- Дискусії та дебати за участі шкільних офіцерів поліції, психологів, соціальних педагогів;
- Інтерактивні квести та вікторини з безпеки життєдіяльності;
- Використання цифрових платформ і мультимедійних ресурсів для залучення учнів до активної участі в освітньому процесі.
- Залучення учнівської молоді до участі у просоціальних заходах для формування у здобувачів середньої освіти відповідального ставлення до суспільства та громади,
- Проведення творчих та спортивних заходів з правовою та соціальною тематикою;
- Брати участь у соціальних медіакампаніях проти насильства та шкідливих звичок.

Національно-патріотичне виховання передбачає

- виховання поваги до Конституції та законів України, державних символів та історії;
- формування активної громадянської позиції та готовності до захисту України;
- проведення спільних з іншими правоохоронними органами (Національна Гвардія України, Державна служба з надзвичайних ситуацій України тощо) заходів із військово-патріотичного та цивільного захисту (стройова підготовка, евакуаційні тренування, ознайомлення з діяльністю силових структур);
- організацію заходів до державних і пам'ятних дат,
- участь у молодіжних патріотичних таборах та акціях.

Популяризація здорового способу життя, тобто формування стійкої мотивації до здорового та безпечного життя є ключовим елементом профілактики підліткової девіантності.

Основні напрямки:

- Спортивно-оздоровчі програми та гуртки (єдиноборства, футбол, волейбол, туристичні клуби);
- Соціальні та волонтерські ініціативи – залучення підлітків до корисної діяльності з метою формування просоціальної поведінки;
- Національно-патріотичні заходи та військово-спортивні ігри («Джура», «Козацькі забави»), що формують дисципліну та командну взаємодію;
- Проведення інформаційних кампаній у співпраці з МОЗ, МОН, МВС та громадськими організаціями.

V. Особливості взаємодії поліцейських підрозділів «Служба освітньої безпеки» з іншими підрозділами поліції, адміністрацією закладу освіти, закладами охорони здоров'я, органами державної влади та місцевого самоврядування, підрозділами ДСНС, НГУ, батьками здобувачів освіти

Служба освітньої безпеки (СОБ) функціонує як спеціалізований підрозділ Національної поліції України, діяльність якого спрямована на попередження правопорушень, охорону прав та свобод дітей, створення безпечного освітнього середовища у закладах освіти.

Ефективність роботи служби значною мірою залежить від системної міжвідомчої взаємодії з іншими підрозділами поліції, органами державної влади та місцевого самоврядування, закладами освіти й охорони здоров'я, а також з батьківською громадськістю.

Взаємодія з іншими підрозділами Національної поліції України.

З підрозділами ювенальної превенції, підрозділами превентивної діяльності, що реалізовується в спільному веденні обліку дітей «групи ризику», реалізації профілактичних програм («Школа і поліція», «Безпечна школа»), проведенні спільних рейдів щодо виявлення фактів жорстокого поводження з дітьми тощо

З підрозділами кримінальної поліції, що здійснюється в передачі інформації про виявлені факти кримінальних правопорушень, у тому числі пов'язаних із наркотиками, булінгом, торгівлею людьми, в участі у слідчих діях щодо злочинів, учинених на території закладів освіти або стосовно дітей тощо.

З підрозділами патрульної поліції, а саме спільне патрулювання територій довкола шкіл та місць дозвілля неповнолітніх, оперативне реагування на виклики щодо порушення прав дітей тощо

З кіберполіцією щодо виявлення та документування кібербулінгу, онлайн-грумінгу, поширення забороненого контенту серед учнів, проведення профілактичних заходів щодо цифрової безпеки для школярів та педагогів.

Взаємодія з адміністрацією закладів освіти.

- Розробка внутрішніх правил безпечного освітнього середовища.
- Проведення спільних профілактичних заходів та тренінгів (правова освіта, протидія булінгу).
- Оперативне інформування поліції про факти правопорушень чи загроз життю та здоров'ю учасників освітнього процесу.
- Участь у комісіях з розгляду випадків булінгу (відповідно до ст. 30 Закону «Про повну загальну середню освіту»).

Взаємодія з закладами охорони здоров'я.

- Направлення дітей, які зазнали фізичного чи психологічного насильства, для медичного огляду та психологічної допомоги.
- Проведення психологічної реабілітації жертв булінгу або домашнього насильства
- Спільне реагування на випадки підозри в отруєннях, алкоголізації, вживанні наркотичних речовин учнями.

Взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування.

- Участь у координаційних радах з питань захисту прав дитини .
- Розробка місцевих програм «Безпечна школа» із фінансуванням заходів відеоспостереження, охорони території, інклюзивних та антибулінгових програм.
- Інформаційний обмін щодо дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Взаємодія з батьками здобувачів освіти.

- Інформування батьків про випадки правопорушень або перебування дитини в групі ризику.
- Проведення батьківських зборів із залученням шкільних офіцерів поліції щодо правил безпеки та правової відповідальності.
- Залучення батьків до спільних превентивних заходів та роботи шкільних патрулів безпеки (за ініціативою громади).

V.I. Алгоритм реагування поліцейських підрозділів «Служба освітньої безпеки» у випадку: звернення дитини з усною заявою; виявлення фактів нещасних випадків, вчинення правопорушень, скоєних дитиною/стосовно дитини, встановлення фактів булінгу, мобінгу.

В випадку усного звернення дитини до поліцейського офіцера СОБ.

- 1) Забезпечити конфіденційність спілкування та психологічну підтримку дитини.
- 2) Вислухати та зафіксувати суть усного звернення (у журналі СОБ або рапортом).
- 3) Оцінити серйозність ситуації та визначити подальші дії, а саме якщо це побутова конфліктна ситуація, організувати медіацію з педагогами/батьками; якщо є ознаки правопорушення або небезпеки, негайно повідомити адміністрацію школи та ювенальну поліцію.
- 4) За необхідності залучити психолога та соціального педагога закладу освіти.

У випадку виявлення факту нещасного випадку з дитиною.

- 1) Негайно забезпечити безпеку місця події та викликати швидку медичну допомогу.
- 2) Повідомити адміністрацію закладу освіти та батьків дитини.
- 3) Зафіксувати обставини події у встановленому порядку (рапорт, журнал СОБ, фотофіксація).
- 4) У разі підозри на кримінальний або адміністративний характер події повідомити чергову частину поліції та підрозділ ювенальної превенції.
- 5) За потреби забезпечити охорону місця події до прибуття відповідних служб.

V.II. Порядок дій поліцейських підрозділів «Служба освітньої безпеки» у разі нападу або ризику нападу на заклад освіти.

Поліцейські в межах повноважень та в порядку, визначеному законодавством, здійснюють реагування на надзвичайні події в закладі освіти, а саме на:

- учинення кримінальних правопорушень, зокрема напад на ЗЗСО;

- неконтрольоване проникнення сторонніх осіб на територію ЗЗСО та несанкціоноване перебування сторонніх осіб у приміщенні ЗЗСО;
- виявлення вибухонебезпечних пристроїв, а також предметів або речовин, використання яких може зашкодити життю та здоров'ю людей;
- надзвичайні ситуації природного або техногенного характеру (пожежі, землетруси, техногенні аварії), а також воєнного характеру.

При отриманні повідомлення про надзвичайну подію (безпосередньому виявленні) поліцейський:

- 1) інформує чергову частину територіального (відокремленого) підрозділу поліції, на території обслуговування якого розташований ЗЗСО, відповідні служби (ДСНС, екстреної медичної допомоги, аварійну газову службу) залежно від характеру надзвичайної події та керівництво ЗЗСО про отриману інформацію стосовно надзвичайної події;
- 2) оцінює масштаб надзвичайної події, потенційні загрози та визначає пріоритетні дії (евакуація, блокування доступу, надання домедичної допомоги);
- 3) якщо дозволяють обставини, фіксує відомості про надзвичайну подію (місце, час, характер надзвичайної події, наявність постраждалих);
- 4) організовує комунікацію з керівництвом ЗЗСО з питань управління ситуацією та планування подальших узгоджених дій.

За потреби евакуації у ЗЗСО поліцейський забезпечує контроль за виконанням евакуаційних заходів та дотриманням правопорядку.!!!

Поліцейський у разі вчинення кримінального правопорушення у закладі освіти:

- уживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю учасників освітнього процесу;
- уживає заходів щодо встановлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення;
- надає невідкладну, зокрема домедичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушення;
- фіксує відомості стосовно потерпілих та можливих свідків;

- організовує охорону місця події до прибуття поліцейських уповноважених підрозділів Національної поліції України.

У разі нападу на заклад освіти поліцейський СОБ негайно діє в межах компетенції в установленому законодавством порядку.

Поліцейський забезпечує взаємодію з підрозділами ДСНС під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та небезпечних подій, сприяє адміністрації закладу освіти в наданні доступу до місця надзвичайної події спеціалізованій техніці та персоналу ДСНС, а також швидкому доступу бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги до місця надзвичайної події.

При виявленні сторонньої особи, яка несанкціоновано (без дозволу керівництва закладу освіти) перебуває в приміщенні закладу освіти, поліцейський установлює її особу, мету перебування в закладі освіти та приймає рішення щодо залишення нею закладу освіти або передачі її уповноваженим підрозділам Національної поліції України.

У разі виявлення в ході огляду з використанням технічних засобів (арочних або ручних металодетекторів) (за наявності) в учасників освітнього процесу або сторонніх осіб вибухонебезпечних пристроїв, а також предметів або речовин, використання яких може зашкодити життю та здоров'ю людей (з урахуванням їх фізичних властивостей і наявних заборон стосовно вільного обігу), поліцейський уживає заходів у встановленому законодавством порядку.

V.III. Алгоритм реагування поліцейських підрозділів «Служба освітньої безпеки» у випадку: надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості; виникнення пожежі, замінування, оголошення сигналу «Повітряна тривога», евакуації дітей до укриття; порядок дій у разі виявлення вибухонебезпечних предметів

До надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру належать: повені, буревії, землетруси, техногенні аварії, витік хімічних речовин, аварії на промислових об'єктах.

Алгоритми дій офіцера СОБ:

- Негайно повідомити адміністрацію закладу освіти та чергову частину поліції.
- З'ясувати характер і масштаби події, джерело загрози та потенційно небезпечні зони.
- Організувати оповіщення учасників освітнього процесу про загрозу та порядок дій.
- Забезпечити безпечну евакуацію учнів та персоналу відповідно до плану реагування закладу освіти.
- Встановити взаємодію з підрозділами ДСНС та органами місцевого самоврядування.
- Забезпечити охорону території закладу освіти та контроль доступу сторонніх осіб.
- Задokumentувати інцидент у журналі СОБ та підготувати службову записку керівництву.

Дії СОБ під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості.

- Негайне оповіщення адміністрації закладу, ДСНС та органів влади про загрозу.
- Переведення учнів і персоналу до укриття (сховища, підвальні приміщення) з обмеженим доступом зовнішнього повітря.
- Забезпечення використання засобів індивідуального захисту (маски, респіратори, плащі, плівка для вікон).

- Обмеження пересування та контактів з відкритими поверхнями, заборона вживання води та їжі з відкритих джерел.
- Організація контролю присутності всіх учнів і працівників у безпечній зоні.
- Очікування вказівок від ДСНС і радіаційних служб щодо евакуації чи подальших дій.

Дії СОБ під час пожежі, задимлення або загоряння

- негайно повідомити ДСНС (101), адміністрацію та поліцію про пожежу.
- Організувати оповіщення та евакуацію учнів і персоналу через безпечні виходи згідно з планом евакуації.
- Забезпечити перевірку приміщень на наявність дітей та працівників.
- За можливості – використати первинні засоби пожежогасіння (вогнегасники).
- Перекрити газо- та електропостачання (якщо безпечно).
- Забезпечити зустріч підрозділів ДСНС та передачу їм актуальної інформації про ситуацію.

Дії СОБ під час замінування або надходження повідомлення про вибухову загрозу

- Негайно повідомити поліцію (102) та ДСНС.
- Організувати евакуацію учнів і працівників на безпечну відстань, визначену планом реагування.
- Не торкатися підозрілих предметів, обмежити доступ сторонніх осіб.
- Забезпечити охорону периметра та контроль присутності всіх евакуйованих осіб.
- Очікувати прибуття вибухотехнічної служби та діяти за їхніми інструкціями.
- Задokumentувати подію та передати інформацію керівництву закладу та поліції.

Дії СОБ під час оголошення сигналу «Повітряна тривога»

- Негайно повідомити учнів і працівників закладу про сигнал.
- Організувати спуск усіх учасників освітнього процесу до укриття (підвал, підземне сховище).
- Перевірити приміщення на наявність учнів, особливо санвузли, коридори, спортивні та гурткові зали.
- Забезпечити закриття вікон, вимкнення електроприладів і газу.

- Вести облік присутніх в укритті, підтримувати дисципліну та спокій.
- Забезпечити комунікацію з ДСНС, поліцією та органами місцевої влади.

Порядок дій СОБ у разі виявлення вибухонебезпечних предметів

- Забезпечити негайну ізоляцію місця виявлення предмета.
- Заборонити будь-які дії з предметом (не торкатися, не переносити, не кидати).
- Евакуювати учнів і працівників на безпечну відстань (не менше 100 м від ВНП).
- Повідомити поліцію та ДСНС (102 та 101).
- Організувати охорону місця виявлення до прибуття вибухотехнічної служби.
- Здійснити фотофіксацію та скласти акт виявлення вибухонебезпечних предметів.

VI. Офіційне спілкування (опитування) в діяльності поліцейського підрозділу «Служба освітньої безпеки». Сутність процесу офіційного спілкування та його складові. Відновлювальна комунікація. Створення довірливих стосунків з дитиною в ході спілкування (опитування). Вирішення конфліктів мирним шляхом

Професійне спілкування працівників служби освітньої безпеки – це процес встановлення й розвитку контактів з учасниками освітнього процесу (учнями, студентами, педагогами, батьками) під час виконання службових обов’язків. Його головне завдання забезпечити ефективну взаємодію та досягнення взаєморозуміння у сфері безпеки навчального закладу.

Інформація повинна бути не лише донесена, а й правильно сприйнята та осмислена.

Професійне спілкування працівника служби безпеки передбачає:

- здійснення психологічного впливу (попередження конфліктів, профілактика небезпечних ситуацій);
- здатність протистояти зовнішньому впливу та зберігати нейтральність у складних ситуаціях;
- уміння відстоювати власну професійну позицію, дотримуючись етичних норм та правил закладу освіти.

Ефективність комунікації визначається:

- здатністю швидко орієнтуватися в ситуації;
- правильним вибором тону та стилю спілкування;
- умінням встановити контакт із різними категоріями учасників освітнього процесу.

Спілкування в діяльності служби освітньої безпеки виконує такі функції:

1. Передача інформації (інструктаж, повідомлення про правила безпеки, попередження про небезпеку).
2. Вплив на поведінку інших (формування безпечної поведінки учнів, корекція небезпечних дій).

3. Вираження емоцій (демонстрація впевненості, підтримки, спокою у кризових ситуаціях).

Рекомендації для офіцерів СОБ:

- Завжди дотримуватись етики та такту під час комунікації.
- Використовувати чіткі та зрозумілі повідомлення, особливо під час інструктажів і попереджень.
- Розвивати психологічну стійкість та навички активного слухання.
- Формувати партнерські відносини з учнями та педагогами для попередження ризиків безпеки.

Мета комунікації працівника освітньої безпеки – забезпечення безпечного освітнього середовища через ефективну взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу: учнями, педагогами, батьками та адміністрацією закладу.

Основні завдання:

- передача та отримання достовірної інформації;
- попередження конфліктів і кризових ситуацій;
- формування культури безпечної поведінки серед учнів;
- підтримка довіри та партнерських відносин між службою безпеки та освітнім середовищем.

Форми спілкування

1. Ділове (професійне) – регламентоване посадовими обов'язками:
 - о має на меті забезпечення порядку і безпеки в закладі освіти;
 - о передбачає офіційний характер взаємодії та дотримання етичних норм;
 - о виникає між працівником служби безпеки та учасниками освітнього процесу під час вирішення конкретних завдань.
2. Неформальне (профілактичне) – спрямоване на:
 - о створення атмосфери довіри;
 - о профілактику ризикованої поведінки;

- о емоційне розвантаження учнів у стресових ситуаціях.

Основні функції комунікації

- Комунікативна: обмін інформацією, роз'яснення правил безпеки.
- Інтерактивна: вплив на поведінку учнів і працівників закладу з метою формування безпечної поведінки.
- Пізнавальна: вивчення психологічного стану співрозмовника для своєчасного реагування на можливі ризики.

Принципи ефективного спілкування

- дотримання етики та поваги до особистості;
- орієнтація на співпрацю, а не на контроль;
- вміння слухати та аналізувати невербальні сигнали;
- чіткість та зрозумілість повідомлень;
- адаптація стилю спілкування до вікових і психологічних особливостей учнів.

Практичні рекомендації для офіцерів служби освітньої безпеки

1. Формування першого враження: доброзичлива поведінка, чітке представлення, спокійна інтонація.
2. Встановлення психологічного контакту: використання прийомів активного слухання, заохочувальних фраз, компліментів у діловій формі.
3. Невербальна комунікація: контроль міміки, жестів, тону голосу; дотримання оптимальної дистанції.
4. Робота з конфліктними ситуаціями:
 - о спокійна реакція та уникнення емоційного загострення;
 - о фокус на вирішенні проблеми, а не на особистостях;
 - о пропозиція конструктивних варіантів виходу із ситуації.

Спеціальні алгоритми взаємодії офіцерів СОБ:

- о з дитиною, що потрапила в стресову ситуацію – спілкування на рівні очей, доброзичлива мова, прості запитання;

- о з педагогами та батьками – акцент на партнерстві та спільній відповідальності за безпеку;
- о під час кризових ситуацій – чітка координація дій, спокійні команди, лаконічні інструкції.

Дотримання методичних рекомендацій дозволяє офіцерам освітньої безпеки:

- своєчасно попереджати конфлікти й інциденти;
- створювати безпечну та комфортну атмосферу для учасників освітнього процесу;
- підвищувати рівень довіри до служби безпеки навчального закладу;
- ефективно виконувати превентивну функцію та сприяти вихованню культури безпеки.

Мирне вирішення конфліктів у шкільному середовищі передбачає:

- Виявлення причин конфлікту – булінг, непорозуміння, суперництво;
- Застосування медіації або фасилітованої бесіди – діти обговорюють проблему під контролем дорослого;
- Фіксацію домовленостей – письмова угода або усна домовленість про поведінку;
- Контроль виконання – шкільний офіцер поліції та педагогічний колектив відстежують результат.

Цей підхід відповідає Концепції безпечного освітнього середовища МОН України (2020) та сприяє зниженню рівня конфліктності серед підлітків.

VII. Паспорт безпеки закладів освіти. Рекомендації щодо його оформлення.

Термін «Паспорт безпеки закладу освіти» (далі Паспорт безпеки) визначено у Постанові КМУ від 15.08.2023 №867 й має таке тлумачення:

«Паспорт безпеки закладу освіти – накопичувальний довідково-інформаційний документ, в якому зазначається інформація про заклад освіти, актуальний стан забезпечення безпеки в закладі освіти, можливі негативні явища в його освітньому середовищі, фактори, що їх обумовлюють чи можуть обумовити їх виникнення».

Важливі нюанси щодо заповнення паспорту безпеки ЗЗСО:

- *актуальність*. Він має ґрунтуватись на актуальній інформації, враховувати особливості та конкретні потреби закладу освіти й регулярно оновлюватись;
- *відповідальність*. Документ має чітко визначати відповідальність за кожен пункт плану дій на випадок надзвичайної ситуації та інші важливі аспекти безпеки в закладі освіти. Для кожного пункту Паспорта безпеки слід призначити відповідальну особу з чітко визначеними обов'язками та повноваженнями;
- *чіткість та зрозумілість*. Інформація має бути чітко викладена, лаконічною та зрозумілою для всіх зацікавлених осіб. Також можна використовувати візуальні матеріали, такі як схеми, плани евакуації, інструкції тощо, для покращення засвоєння інформації.

Зауважити! У листі МОН від 02.05.2024 № 1/7674-24 щодо електронної бази даних «Паспорт безпеки закладу освіти» міністерство повідомило, що у програмно-апаратному комплексі АІКОМ створено Електронний паспорт безпеки. Після коригування відповідних даних заклад освіти може згенерувати та завантажити друкований макет паспорта у форматі PDF.

VIII. Кваліфікаційні вимоги до поліцейських офіцерів служби освітньої безпеки.

Спеціалістом із безпеки в освітньому середовищі може бути громадянин України, який досяг 21 року, має вищу освіту (не нижче бакалаврського рівня), вільно володіє державною мовою та пройшов спеціальне навчання (профільну підготовку) на базі закладів вищої освіти, які належать до сфери управління МВС, за відповідною програмою.

Не може бути спеціалістом із безпеки в освітньому середовищі особа, яка:

- 1) визнана судом обмежено дієздатною або недієздатною;
- 2) має захворювання, що перешкоджає виконанню обов'язків за відповідною посадою;
- 3) має непогашену чи не зняту у встановленому законом порядку судимість;
- 4) була визнана у встановленому законом порядку винною у скоєнні правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи;

5) на яку було накладено адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, домашнім насильством, булінгом чи невиконанням батьківських обов'язків.

Перелік

нормативно-правових актів та
інформаційно-методичних матеріалів, які можуть використовуватися
поліцейськими офіцерами СОБ під час здійснення своїх повноважень

№ з/п	Назва методичного матеріалу	QR-код
Нормативно-правові акти		
1.	Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text	
2.	Сімейний кодекс України. Закон України від 10.01.2002 № 2947-III URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text	
3.	Кодекс України про адміністративні правопорушення. Закон України від 07.12.1984 № 8073-X URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text	
4.	Кримінальний кодекс України. Закон України від 05.04.2001 № 2341-III URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text	
5.	Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text	
6.	Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text	

7.	Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text	
8	Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text	
9	Конвенція про права дитини Міжнародний документ від 20.11.1989 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text	
10	Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту щодо посилення безпеки освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти в умовах правового режиму воєнного стану» № 1245 від 01.11.2024 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1245-2024-%D0%BF#Text	
11	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики оцінки ризиків безпеки в системі освіти, пов'язаних із збройною агресією Російської Федерації проти України» № 866 від 02.08.2024 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2024-%D0%BF#Text	
12	Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів Національної поліції України із забезпечення безпечного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти» № 663 від 01.10. 2024 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-24#Text	
13	Наказ МВС, МОН України «Про затвердження Порядку раннього попередження та евакуації учасників освітнього процесу у разі нападу або ризику нападу на заклад освіти» № 685/1013 від 18.08.2023 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1583-23#Text	
14	Наказ МОН, МВС України «Про затвердження Порядку взаємодії закладів освіти, територіальних органів ДСНС і Національної поліції щодо функціонування класів безпеки» № 1436/940 від 20.11.2023 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2117-23#Text	

15	Наказ МВС та МОН України № 1092/1495 від 07.12.2017 р. «Про затвердження Інструкції з організації профілактичної роботи в закладах освіти» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text	
16	Наказ МОН № 641 від 16.06.2015 р. «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання» URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#Text	
17	Наказ МОЗ України № 678 від 30.12.2019 р. «Про організацію надання психологічної допомоги дітям». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0126-24#Text	
18	Наказ МОН України № 135 від 10.02.2023 р. «Про деякі питання створення та функціонування класів безпеки у закладах освіти» URL: https://mon.gov.ua/npa/deyaki-pitannya-stvorenniya-ta-funkcionuvannya-klasiv-bezpeki-u-zakladah-osviti	

ЗАТВЕРДЖЕНО

_____._____р. року

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ
Інспектора відділу «Служба освітньої безпеки»

I. Загальні положення

1. Посада інспектора відділу «Служба освітньої безпеки»(далі – інспектор СОБ) відноситься до категорії посад середнього складу поліції.

2. Інспектор СОБ призначається на посаду та звільняється з неї наказом керівника головного управління Національної поліції в області за пропозицією керівника районного управління поліції, погодженою з керівником відділу організації служби освітньої безпеки ГУНП в області.

3. Інспектор СОБ підпорядковується безпосередньо _____ відповідно.

4. У своїй роботі інспектор СОБ керується та повинен знати Конституцію України, закони України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ України, організаційно-розпорядчі акти Національної поліції України, Порядок раннього попередження та евакуації учасників освітнього процесу в разі нападу або ризику нападу на заклад освіти, затверджений наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти та науки України від 18 серпня 2023 року № 685/1013, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 07 вересня 2023 року за № 1583/40639, Наказ ВМС від 01.10.2024 № 663 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів Національної поліції України із забезпечення безпечного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти» та цю посадову інструкцію.

5. Наказом начальника _____, закріплений за ЗЗСО _____, за адресою: _____, який розташований на території обслуговування _____.

6. Діяльність інспектора СОБ під час забезпечення безпечного освітнього середовища в ЗЗСО здійснюється з урахуванням специфіки регіону, проблем територіальної громади та дії правового режиму воєнного або надзвичайного стану у разі його введення.

7. Основним критерієм оцінки ефективності діяльності інспектора СОБ під час забезпечення безпечного освітнього середовища в ЗЗСО є рівень довіри учасників освітнього процесу.

II. Завдання та обов'язки

Завдання інспектора СОБ:

1. Забезпечує публічну безпеку і порядок під час освітнього процесу та уживає заходів, спрямованих на попередження та усунення загроз життю і здоров'ю учасників освітнього процесу у приміщенні та на території закріпленого за ним ЗЗСО.

2. Здійснює в ЗЗСО заходи з раннього попередження та евакуації учасників освітнього процесу в разі нападу або ризику нападу, бере участь у складанні та оновленні паспорта безпеки закладу освіти до початку навчального року та підтримання його у подальшому в актуалізованому стані.

3. Надає допомогу та забезпечує контроль за виконанням евакуаційних заходів, дотриманням правопорядку під час реагування на сигнал «Повітряна тривога». Пріоритет з надання допомоги у проведенні евакуаційних заходів надає дітям з особливими освітніми потребами та учням початкових класів.

4. Здійснює координацію пропускового режиму, уживає заходів щодо попередження несанкціонованого проникнення у ЗЗСО (у приміщення та на його територію) сторонніх осіб, потрапляння предметів та виробів, які за своїми фізичними або хімічними властивостями можуть зашкодити життю або здоров'ю учасників освітнього процесу.

5. Здійснює у межах компетенції реагування на повідомлення учасників освітнього процесу про кримінальні правопорушення та інші події у встановленому порядку. Здійснює прийом звернень учасників освітнього процесу та забезпечує їх реєстрацію відповідно до вимог Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 08 лютого 2019 року № 100, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 березня 2019 року за № 223/33194.

6. Бере участь у проведенні превентивних (профілактичних) заходів (лекції, бесіди, інтерактивні заходи тощо). У взаємодії з педагогічним персоналом ЗЗСО уживає заходів, спрямованих на мотивування учнів до активної життєвої позиції, безпечної поведінки, набуття соціально позитивних навичок та відмови від негативних звичок, розвиток правової обізнаності, формування високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави.

7. Під час виконання службових обов'язків у межах ЗЗСО безпосередньо взаємодіє з його керівником та визначеним ним представником педагогічного персоналу (черговим вчителем), відповідальним за безпеку дітей під час освітнього процесу.

8. Здійснює комунікацію з персоналом охорони суб'єкта охоронної діяльності, а також працівниками ЗЗСО, які залучені до здійснення охоронних заходів у ЗЗСО з питань організації охорони та безпеки, установки відеоспостереження, комплексів тривожної сигналізації та інших технічних засобів.

9. В межах компетенції уживає заходів реагування на випадки булінгу(цькування) учасників освітнього процесу та жорстоке поводження з дітьми. Інформує учасників освітнього процесу стосовно правових наслідків учинення булінгу(цькування), надає роз'яснення щодо дій у разі виявлення ознак його учинення, інформує потерпілих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися.

10. Виявляє та припиняє адміністративні правопорушення, оформлює в межах компетенції матеріали у справах про адміністративні правопорушення, здійснює їх

супроводження, приймає рішення про застосування стягнення, забезпечує їх виконання.

11. Уживає заходів щодо запобігання вчинення кримінальних правопорушень, їх припинення, рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, встановлення і затримання осіб, які їх вчинили, організовує охорону місця події до прибуття уповноважених підрозділів Національної поліції України.

12. При виявленні на території ЗЗСО інших правопорушень або негативних чинників що можуть впливати на безпеку освітнього процесу, реагування на які не належить до його повноважень, інформує про це відповідні уповноважені органи (служби).

13. Проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу серед учасників освітнього процесу з питань безпеки.

14. Проводить зустрічі з батьками учнів та виступи щодо стану організації безпеки закріпленого за ним ЗЗСО та результатів своєї діяльності.

15. Веде накопичувальні справи, у яких, окрім актуалізованої інформації, яка наявна в паспорті безпеки закладу освіти, містяться відомості щодо: довідкових та інформаційних матеріалів щодо діяльності ЗЗСО; виявлених на території ЗЗСО правопорушень та надзвичайних подій, результатів реагування на них; стану забезпечення безпеки освітнього процесу, проблемних питань забезпечення безпеки перевезення дітей від місць проживання до ЗЗСО та у зворотньому напрямку; криміногенної обстановки, виникнення негативних чинників, які можуть створювати умови небезпеки учасників освітнього процесу; взаємодії з іншими уповноваженими органами та підрозділами поліції, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, територіальною громадою з питань забезпечення безпеки ЗЗСО; інші відомості щодо організації безпечного освітнього середовища.

16. Під час здійснення заходів із забезпечення безпечного освітнього середовища взаємодіє з іншими уповноваженими органами та підрозділами поліції, органами державної влади, зокрема органами освіти, службами у справах дітей, територіальними підрозділами Державної служби з надзвичайних ситуацій, органами місцевого самоврядування, територіальними громадами з питань захисту прав та найкращих інтересів дітей.

17. За будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання.

Інспектор СОБ зобов'язаний:

1. Неухильно дотримуватися положень Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського, внутрішнього розпорядку дня та режиму роботи.

2. Виконувати накази (доручення) керівників, відданих (виданих) у межах повноважень та відповідно до законодавства України.

3. Дотримуватись заходів особистої безпеки під час виконання службових обов'язків.

4. Дотримуватись стриманого, доброзичливого, тактовного та ввічливого поводження, яке викликає в населення повагу до поліції і готовність співпрацювати, утримуватись від дій, що перешкоджають іншим поліцейським виконувати їхні службові обов'язки, від висловлювань та дій, що порушують права людини або

принижують честь і гідність людини, а також які підривають авторитет Національної поліції України.

5. Використовувати державну мову під час виконання службових обов'язків, постійно підвищувати рівень володіння державною мовою, не допускати її дискримінації.

6. Підтримувати рівень своєї професійної підготовки (кваліфікації), необхідної для виконання покладених функцій.

7. Забезпечувати збереження службового майна, належний технічний стан зброї та спеціальних засобів.

8. Мати охайний зовнішній вигляд, дотримуватись правил носіння однострою та знаків розрізнення.

9. Сприяти керівнику ЗЗСО в організації дотримання дисципліни у закладі освіти, інформувати його про виявлені порушення, вчинені учасниками освітнього процесу.

10. Поважати гідність та честь особи, справедливо й неупереджено ставитись до кожного учасника освітнього процесу, незважаючи на расову чи національну приналежність, мову, стать, вік, віросповідання, політичні чи інші переконання, майновий стан, соціальне походження чи статус, освіту, місце проживання, сексуальну орієнтацію або іншу ознаку, не допускати дискримінації в будь-якій формі.

11. Забезпечувати в межах компетенції виконання нормативно-правових актів з питань дотримання рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

12. Контролювати свою поведінку, почуття та емоції, не допускати впливу особистих симпатій або антипатій, неприязні, недоброго настрою або дружніх почуттів на прийняття рішень та службову поведінку.

13. Дотримуватись норм ділового мовлення, не допускати використання ненормативної лексики.

14. Зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків. Відповідають за внесення достовірної інформації до бланків, їх збереження. В разі втрати бланкової продукції несуть персональну відповідальність, негайно доповідають про це безпосередньому керівникові, сектору адміністративної практики (уповноваженій особі).

15. Інформувати безпосереднього керівника про обставини, що унеможливлюють його подальшу службу в поліції або перебування на посаді.

16. Неухильно дотримуватись антикорупційного законодавства України (обмежень та заборон, вимог, пов'язаних зі службою в Національній поліції України, визначених Законами України «Про Національну поліцію», «Про запобігання корупції» та іншими актами законодавства України, організаційно-розпорядчими документами (наказами, дорученнями) керівництва поліції, виданих на виконання Закону України «Про запобігання корупції»).

17. Не допускати перебування під час несення служби в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.

18. Діяти при виконанні службових обов'язків відповідно до повноважень поліції, визначених Законом України «Про Національну поліцію».

19. Дотримання вимог статті 3 «Європейської конвенції з прав людини» та статті 10 «Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують

гідність, видів поведження і покарання» щодо заборони будь-якого катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поведження або покарання.

III. Права

Інспектор СОБ має право:

1. Отримувати в установленому порядку матеріально-технічне бланкову продукцію та методичне забезпечення, необхідне для виконання службових обов'язків.

2. За дорученням керівництва брати участь у нарадах, конференціях, семінарах, тренінгах, інших заходах з питань, віднесених до компетенції служби освітньої безпеки, а також з метою підвищення рівня своєї професійної підготовки (кваліфікації), необхідної для виконання покладених функцій.

3. Здійснювати обробку персональних даних фізичних осіб відповідно до законодавства з питань захисту персональних даних для виконання службових обов'язків.

4. Ініціювати перед керівником відділу СОБ Одеського районного управління поліції № 2 ГУНП в області внесення керівництву та / або засновнику ЗЗСО, а також уповноваженим органам державної влади та місцевого самоврядування пропозицій щодо покращення стану безпеки учасників освітнього процесу.

5. У разі погіршення або ускладнення криміногенної ситуації (оперативної обстановки) в районі розташування ЗЗСО (прилеглої території), ініціювати перед керівником районного управління поліції ГУНП проведення додаткових превентивних заходів з метою її стабілізації

6. За поліцейським зберігаються всі права, визначені для громадян України Конституцією та законами України, крім обмежень, установлених Законом України «Про Національну поліцію» та іншими законами України.

IV. Відповідальність

За порушення службової дисципліни, учинення протиправних діянь у процесі службової діяльності інспектор СОБ несе дисциплінарну, матеріальну, цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законодавством України, нормативно-правовими актами МВС та організаційно-розпорядчими документами (наказами, дорученнями) Національної поліції.

V. Кваліфікаційні вимоги

1. Вища освіта.

2. Володіння державною (офіційною) мовою та використання її під час виконання службових обов'язків.

3. Навички роботи з персональним комп'ютером – рівень досвідченого користувача, володіння пакетами MSOffice (Word, Excel, PowerPoint), основами пошуку даних з відкритих джерел у мережі Інтернет.

4. Відповідність загальним умовам вступу на службу в поліцію.

З посадовою інструкцією ознайомлений(на):

(підпис)

(дата)

(ім'я та прізвище)

Начальник відділу «Служба освітньої безпеки»

Додаток 3

Додаток
до Порядку раннього попередження та евакуації
учасників освітнього процесу в разі нападу
або ризику нападу на заклад освіти
(пункт 2 розділу II)

Паспорт безпеки закладу освіти

(повне найменування закладу освіти)

Регіон

Найменування територіальної громади _____

Найменування населеного пункту _____

Найменування закладу освіти _____

Номер у системі управління освітою _____

Географічні координати (довгота, широта) _____

20____ / 20____ навчальний рік

Зміст

I. Відомості про заклад освіти, адміністрацію. Команда реагування закладу освіти

II. Характеристика місцевості в районі місцезнаходження закладу освіти

III. Територія закладу освіти

IV. Стан забезпечення засобами охорони закладу освіти

V. Пожежна безпека закладу освіти

VI. Додаткова інформація щодо закладу освіти

I. Відомості про заклад освіти, адміністрацію. Команда реагування закладу освіти***1. Відомості про заклад освіти***

Повне найменування	
Скорочене найменування	
Місцезнаходження	
Код КОАТУУ	
Код ЄДРПОУ	
Форма власності	
Тип закладу	
Ступінь	
Найменування органу, до сфери управління якого належить заклад освіти	
Контактна інформація	
Дата оновлення даних	

2. Відомості про адміністрацію закладу освіти

Посада*	Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності), найменування, контактний телефон
Керівник закладу освіти	
Заступник керівника закладу освіти	
Психолог	
Медичний працівник	
Охоронець або суб'єкт охоронної діяльності (за наявності) (прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) контактної особи, найменування)	
Уповноважений поліцейський	
Представник ДСНС	

* Перелік осіб не обмежений.

3. Команда реагування закладу освіти

Посада	Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності)	Номер телефону	Електронна адреса

4. Інформація про роботу постійно діючої технічної комісії

Комісія створена (так/ні)	До складу комісії входить поліцейський (так/ні)	Результати попереднього висновку комісії щодо готовності закладу освіти до навчального року	Результати висновку комісії щодо готовності закладу освіти до навчального року

II. Характеристика місцевості в районі місцезнаходження закладу освіти

1. Характеристика місцевості в районі місцезнаходження закладу освіти

Рельєф	Рівнинний	Гористий	Низовинна рівнин	Примітка**
Можливості під'їзду/підходу	Доступно	Перешкода	Не можливо	Примітка
Прилеглі лісові масиви	Відстань	Напрямок	Немає	Примітка
Прилеглі водні об'єкти	Вид (річка, озеро, море)	Відстань (м або км)	Немає	Примітка
Наявність автомобільних шляхів загального користування	Так	Ні	Відстань (м або км)	

** У полі «Примітка» за необхідності вказується інший варіант.

2. Об'єкти, які розташовані поблизу закладу освіти***

Найменування	Характеристика та пов'язані ризики	Відстань (м або км)

*** До переліку об'єктів належать інші заклади освіти, торговельні, адміністративні та інші об'єкти у радіусі до 1,5 км у сільській місцевості, та до 750 м у містах.

3. Транспортні комунікації, розташовані біля закладу освіти

Найменування	Характеристика	Відстань (м або км)

**** Транспортні комунікації (зупинки, вокзали, станції тощо) у радіусі до 1,5 км. у сільській місцевості та до 750 м. у містах.

4. Суб'єкти господарювання, що обслуговують заклад освіти*****

Найменування	Сфера обслуговування	Графік робіт	Примітки

***** Суб'єкти господарювання, які надають послуги закладу освіти (логістика, харчування, вивіз сміття, ремонт)

III. Територія закладу освіти

1. Найменування та короткий опис

Найменування	Короткий опис
територія закладу освіти складається	
загальна площа всіх ділянок	
географічні координати	

2. Опис укриття

У наявності, належним чином облаштоване та розраховане на всіх учасників освітнього процесу	Відсутнє	У наявності, але не в повній мірі відповідає кількісним та якісним вимогам	Примітка (зазначається розташування: на території закладу освіти/прилегла територія)

3. Середня кількість учасників освітнього процесу, які одночасно перебувають у закладі освіти

Графік*****	Кількість осіб

***** Графік середньої кількості учасників освітнього процесу, які одночасно перебувають у закладі освіти визначається закладом освіти.

IV. Стан забезпечення засобами охорони закладу освіти

1. Наявність системи відеоспостереження

Належність		Функціональні можливості			
поліція охорони	найменування суб'єкта охоронної діяльності	покриття		особи, які мають доступ до серверу зберігання інформації	строк збереження інформації
		периметр	приміщення		

2. Металодетектори

Поліція охорони	Найменування та контактна інформація суб'єкта охоронної діяльності	Інше

3. Кнопки тривожної сигналізації

Поліція охорони	Найменування та контактна інформація суб'єкта охоронної діяльності	Орієнтовний час реагування

--	--	--

4. Охоронна сигналізація

Поліція охорони	найменування та контактна інформація суб'єкта охоронної діяльності	Орієнтовний час реагування

5. Охорона закладу освіти

Поліція охорони	Найменування та контактна інформація суб'єкта охоронної діяльності	Режим роботи (добовий або робочий час)

6. Інші засоби безпеки

Огорожа території закладу освіти	Пішохідний перехід		Засоби примусового зниження швидкості	Обмежувальні/попереджувальні і дорожні знаки, у тому числі острівці безпеки та написи «Діти», «Школа»	Інше
	регульованій	нерегульований			

V. Пожежна безпека закладу освіти

Документ	Наявність	Номер, дата	Відсутній	Результат перевірки	Примітки

VI. Додаткова інформація щодо закладу освіти

Зазначається інформація щодо діяльності у закладі освіти поза освітнім процесом, пов'язаної із дозволами дітей (гуртки, секції, пришкільні табори), включно із даними щодо осіб та суб'єктів господарювання, які мають доступ до закладу освіти, їх контактна інформація.